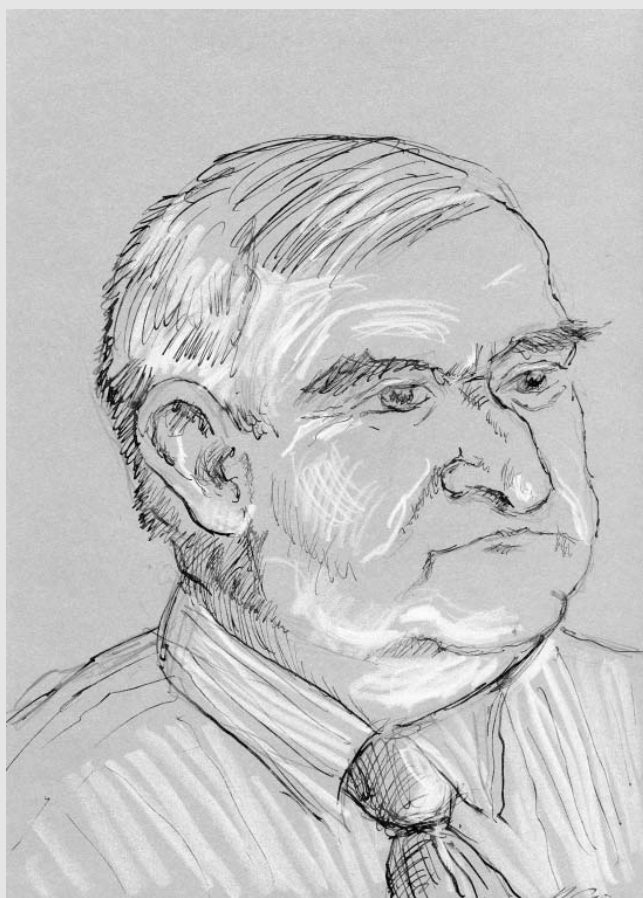


*Człowiek tylko wtedy jest szczęśliwy,  
gdy interesuje się tym, co tworzy.*  
Erich Fromm



*Prof. dr hab. Erhard Cziomer*

*Wystawa z okazji jubileuszu  
40-lecia pracy naukowej*

Kraków, czerwiec 2010



W kręgu rodzinnym – 1948 r.



Studia 1958–1963 – Collegium Maius.  
Od lewej: Erhard Cziomer, Henryk Kanik



Okres służby wojskowej – jednostka wojskowa na Bukówce pod Kielcami, 1962 r.

*Osobnym tematem były zajęcia w ramach Studium Wojskowego, gdzie przez 3 lata i przez miesiąc na poligonie starano się z nas zrobić przyszłych oficerów rezerwy LWP. Erhard nie miał szczególnego daru do wojska i dość wcześnie przełożeni odkryli, że buławki w tornistrze nie nosi. Przypomina mi się zdarzenie na poligonie, kiedy podczas przerwy w zajęciach grał w piłkę nożną na leśnej polanie. Zabaczył o wystający korzeń i upadając, zranił twarz. Nasz opiekun w randze majora wziął na rozmowę Erharda i powiedział mu: „Starszy szeregowy Cziomer, nie dość, że macie rodzinę w RFN, to na przysiędze wystąpiacie z pokiereszowaną twarzą, przyniesiecie wstyd plutonowi”.*

Wszystkie cytaty pochodzą z: *Profesor Erhard Cziomer. W 40-lecie pracy naukowej*, red. M. Lasoń, Kraków 2010.

## Prof. dr hab. Erhard Cziomer

urodził się 18 lipca 1940 roku w Ligocie Bialskiej koło Opolą. Po ukończeniu w 1958 roku Liceum Ogólnokształcącego w Białej Prudnickiej podjął studia historyczne w Uniwersytecie Jagiellońskim. Ukończył je z wyróżnieniem, broniąc pracy magisterskiej pt.: „Rokowania pokojowe w Brześciu Litewskim a sprawa Polski 1917–1918”. Na trzecim roku studiów zainteresował się historią średniowiecza, jednak temat nie okazał się wystarczająco zajmujący. Dlatego na czwartym roku zapisał się na seminarium prowadzone przez prof. Antoniego Podrazę, który zasugerował zajęcie się badaniami stosunków niemiecko-rosyjskich, co umożliwiła bardzo dobra znajomość języka niemieckiego.

W 1963 roku rozpoczął pracę w Biurze Jubileuszowym Obchodów 600-lecia UJ. W tym samym roku podjął pracę w Krakowie w Technikum Hutniczo-Mechanicznym jako wychowawca w internacie, nauczyciel historii, propedeutyki nauki o społeczeństwie oraz języka niemieckiego.



Studia 1958–1963 – akademik „Żaczek”. Od lewej: Bohdan Lalicki, Henryk Kanik, Erhard Cziomer, Jan Kołodziejczyk  
*Świątynią szkołę życia odebrałem. mieszkając przez 5 lat w kilkuosobowych pokojach w kultowym dzisiaj „Żaczku”. Ale tam też poznałem wielu kolegów i przyjaciół.*

*Pierwsze spotkania w akademiku, codzienne przemierzanie trasy Żaczek – Uniwersytet ówczesną ulicą Manifestu Lipcowego, obecnie Józefa Piłsudskiego, pierwsze zajęcia upłynęły na wzajemnym poznawaniu się, zaznajamianiu się z organizacją zajęć dydaktycznych, dopasowywaniem mundurów wojskowych, w które wyposażono nas w ramach szkolenia wojskowego. Mundury wydano nam bez pytania o rozmiar, dopiero później trzeba było je między sobą wymieniać. W akademiku obowiązywały mieszkańców określone rygory, nad przestrzeganiem których czuwał nasz „Ojczulek”, legendarny kierownik Żaczka – Józef Buszek.*



IX Olimpiada wiedzy o Polsce i świecie współczesnym – eliminacje szkolne w Technikum Hutniczo-Mechanicznym w Krakowie. Prowadzi Erhard Cziomer

*Jako nauczyciel Erhard wykazał się talentem pedagogicznym, żelazną dyscypliną i konsekwencją w dążeniu do celu. W szkole zawodowej nauczane przedmioty humanistyczne podniósł do wysokiej rangi, był inspiratorem i organizatorem młodzieżowych sesji popularno-naukowych (np. z okazji 1000-lecia Państwa Polskiego), konkursów, olimpiady przedmiotowej, był też pierwszym na terenie województwa krakowskiego, który przełamał hegemonię uczniów I Liceum im. B. Nowodworskiego w olimpiadzie wiedzy o Polsce i świecie współczesnym. Z przygotowaną przez siebie drużyną zdobył szóste miejsce na szczeblu centralnym. Była to również sensacja, ponieważ w tej konkurencji liczyły się licea ogólnokształcące.*

Technikum Hutniczo-Mechaniczne (obecnie Zespół Szkół Mechanicznych nr 3), Kraków 1963–1969

*Grałem w piłkę od dziecka, bywało, że od rana do wieczora. Miałem też zdolności muzyczne, ćwiczyłem grę na skrzypcach, ale piłka pociągała mnie bardziej. Trenowałem w miejscowym klubie sportowym, a potem już w Krakowie, przejściowo także w „Wisła”. Kontuzja uniemożliwiła mi jednak grę zawodową, ale często z kolegą Edkiem Majcherkiem z Chrzanowa byliśmy zapraszani do udziału w różnych meczach. Miałem nawet specjalne buty z korkami metalowymi przywiezione z Niemiec, choć zdarzało się, że niektórym sędziom się nie podobały i miałem kłopoty z wejściem na boisko. Obecnie już tylko oglądam relacje z meczów piłki nożnej, ale jeżdżę na rowerze.*



Erhard Cziomer z siostrami. Od lewej: Anna i Marta, 1960 r.

**W** latach 1969–1982 pracował w Wyższej Szkole Ekonomicznej (od 1974 roku Akademii Ekonomicznej) w Krakowie. W 1969 roku został zatrudniony jako starszy asystent, awansując kolejno na stanowisko adiunkta (1973) oraz docenta (1979). Wszystkie stopnie naukowe uzyskał na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego.

**W** 1972 roku uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych za pracę: „Niemieckie partie polityczne a stosunki niemiecko-radzieckie w latach 1918–1922. Od pokoju w Brześciu Litewskim do traktatu w Rapallo”, której opiekunem naukowym był prof. dr hab. Władysław A. Serczyk. W roku 1977 przyznano mu stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie najnowszej historii krajów europejskich za rozprawę: „Polityka rządu RFN wobec ZSRR w latach 1955–1972”.



Mecz piłki nożnej: nauczyciele – uczniowie. THM Nowa Huta, 1968 r.



Ślub – 28 września 1963 r.

*Poznał, oczywiście w Rotundzie, swoją przyszłą żonę Basię, po miesiącu się oświadczył i zapadła decyzja o małżeństwie. Dokonał wspólnego wyboru, Basia jest osobą pogodną, pełną poświęcenia dla męża i rodziny. Przejęła na siebie szereg obowiązków, aby Erhard mógł oddać się swojej pracy.*



Wręczenie dyplomu doktorskiego, 1972 r., Collegium Novum.  
Od lewej: dziekan prof. dr hab. Mariusz Kulczykowski,  
prorektor prof. dr hab. Józef Buszko,  
promotor prof. dr hab. Władysław A. Serczyk



Doktorat, 1972 r.

W 1982 roku przeniósł się na Uniwersytet Jagielloński, gdzie pracował przez dwadzieścia cztery lata, do roku 2006. W 1982 roku został powołany na stanowisko kierownika Zakładu Stosunków Międzynarodowych w Instytucie Nauk Politycznych UJ, który został przekształcony w 1990 roku w Katedrę Stosunków Międzynarodowych i Polityki Zagranicznej. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1989 roku, a profesora zwyczajnego w 1994 roku.

W swej długoletniej działalności dydaktycznej i organizacyjnej prof. E. Cziomer prowadził wykłady kierunkowe i specjalistyczne na politologii i stosunkach międzynarodowych, a także seminaria magisterskie i doktorskie na studiach stacjonarnych oraz podyplomowych. Okresowo pełnił również funkcję kierownika studiów podyplomowych: Studium bezpieczeństwa narodowego, oraz Dyplomacja i stosunki międzynarodowe. Spod jego pióra wyszło wiele monografii, podręczników i skryptów akademickich.

Od 2000 roku związany jest z Krakowską Akademią (do 2009 roku Krakowską Szkołą Wyższą) im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

Prof. E. Cziomer jest znanym i szanowanym historykiem dziejów najnowszych Niemiec i współczesnych stosunków międzynarodowych. Jego prace oparte są na solidnej bazie źródłowej.

Lista wszystkich publikacji krajowych i zagranicznych po 40 latach pracy naukowej prof. Cziomera obejmuje ponad 450 pozycji. Składają się na nią zarówno obszernie monografie, studia i raporty, podręczniki i skrypty akademickie, redakcje prac zbiorowych, artykuły naukowe, ekspertyzy, jak i prace popularno-naukowe oraz inne formy twórczości naukowej.

*Poprosiłem mojego promotora o to, by został moim opiekunem. Był rok 1969, prof. Serczyk zgodził się, gdy tylko uznał, że jestem właściwym kandydatem. Obiecał mi opiekę warsztatową, choć mój temat nie należał do jego specjalizacji. Jednak jako promotor był bardzo zaangażowany w pomoc i dzięki temu mogłem napisać pracę w niewiele ponad dwa lata. Widział bowiem, że mam bogaty warsztat, korzystam z wielu dokumentów, otrzymałem stypendium, wyjeżdżam na konferencje. W efekcie doktorat liczył ponad 600 stron. Obaj byliśmy bardzo zadowoleni, chociaż smutkiem napawał mnie fakt, że cenzura nie zgodziła się na druk. Profesor Serczyk umożliwił mi zdobycie wielu materiałów, także tych zastrzeżonych, przy których jego zgoda była wymagana.*

Praca nad doktoratem nauczyła mnie warsztatu historycznego, umiejętności korzystania z dokumentów, swobodnego poruszania się po literaturze, katalogach i archiwach. A trzeba wspomnieć, że realia wówczas były inne – aby więc wykorzystać w pełni czas, jaki mogłem poświęcić na pobyt w bibliotece, także za granicą, musiałem sporządzać notatki i umawiać się zawczasu z bibliotekarzami na udostępnianie zbiorów. Za pracę doktorską dostałem nagrodę ministra, jednak nie ukazała się ona drukiem, mimo pozytywnych recenzji i obietnicy wydania przez tak renomowane wydawnictwo, jak *Ossolineum*, nie pozwoliła bowiem na to cenzura. Postawiono jej trzy zarzuty: za dużo przypisów, zbyt krytyczna opinia na temat KPD oraz niewłaściwe cytowanie niepublikowanych materiałów II Sztabu Generalnego WP na temat stanowiska Niemiec wobec wojny polsko-bolszewickiej w 1920 r.

Pracę obroniłem w grudniu 1972 r. na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UJ. Moimi recenzentami byli wybitny historyk dyplomacji, prof. Henryk Batowski z UJ, oraz znany niemcoznawca prof. Jerzy Krasuski z Instytutu Zachodniego w Poznaniu.



Habilitacja, 1977–1979.

Od lewej: dziekan prof. dr hab. Mariusz Kulczykowski, promotor prof. dr hab. Antoni Podraza oraz dr hab. Erhard Cziomer



Od lewej: prof. dr hab. Franciszek Ziejka, prof. dr Hans Adolf Jacobsen (uhonorowany medalem *Merentibus UJ*), prof. dr hab. Erhard Cziomer, Uniwersytet Jagielloński, 2006 r.

Oprócz stworzenia ogromnego dorobku naukowego, Profesor zastąpił jako doskonały organizator, wyróżniający się dokładnością, sumiennością i punktualnością. Cechy te umożliwiły mu zorganizowanie wielu międzynarodowych konferencji naukowych i zespołowych projektów badawczych w Polsce i Niemczech. Znaczna część publikacji naukowych była efektem jego udziału w badaniach i realizacji ekspertyz. Uczestniczył w nich zarówno jako wykonawca, koordynator II stopnia, jak i kierownik zespołów badawczych.

W latach 1979–1980 Profesor brał udział w projekcie badawczym pt. „Polityczno-społeczne aspekty stosunków RFN z krajami socjalistycznymi w Europie Środkowo-Wschodniej” realizowanym w Szkole Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie.

W latach 1983–1986 był koordynatorem projektu „Polityczno-ekonomiczne problemy stosunków RFN z krajami socjalistycznymi w Europie Środkowo-Wschodniej” realizowanego na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

W latach 1984–1990 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego przy realizacji badań zespołowych nad polityką wewnętrzną i zagraniczną RFN w Ogólnopolskim Zespole Niemcoznawczym przy Centralnym Ośrodku Metodycznym Studiów Nauk Politycznych w Warszawie.

W tym samym czasie na Uniwersytecie im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie prowadził badania nad pokojowym współistnieniem państw.



Prof. dr hab. Erhard Cziomer i prof. dr hab. Jacek M. Majchrowski z doktorantami, Collegium Maius, Uniwersytet Jagielloński, 2006 r.



Fundacja Międzynarodowe Centrum Rozwoju Demokracji  
– Instytut Studiów Strategicznych.  
Od lewej: Jan Nowak Jeziorański, Zbigniew Brzeziński, Bogdan Klich, Erhard Cziomer, 12 marca 1999 r.

Jaki projekt uważa Pan za najważniejszy?

*Uważam, że było ich zdecydowanie za mało, ciągle odczuwam ich niedosyt. Na UJ stworzono taką możliwość w ramach badań nad stosunkami międzynarodowymi. Zapraszaliśmy gości z innych państw, szczególnie Niemiec, a środki pozyskiwaliśmy z różnych źródeł, także od sponsorów. Przykładem mogłaby być konferencja zorganizowana w przededniu wejścia Polski do Unii Europejskiej („Stanowisko UE wobec Polski i jej sąsiadów w przededniu poszerzenia”). Spotkania tego typu integrują środowisko, umożliwiają dyskusję, zdobywanie kontaktów, dają szansę na krytyczne spojrzenie na własny dorobek. Na to należy stawiać, dlatego w moich projektach zawsze przywiązywałem wagę do dyskusji w ramach paneli, tak by nie ograniczać się tylko do referowania. Cenię sobie także współpracę z młodymi ludźmi zaangażowanymi w przygotowanie konferencji.*

W 1991 roku Komitet Badań Naukowych powołał Interdyscyplinarny Zespół Badawczy, na którego czele stanął prof. E. Cziomer. Zespół miał zbadać rolę Heksagonale w kształtowaniu jedności europejskiej.

W latach 1996–2000 prof. Cziomer przy współpracy z Międzynarodowym Centrum Demokracji realizował projekt badawczy pt. „Nowy kształt bezpieczeństwa europejskiego”.

Z względu na swoje zainteresowania najnowszą historią oraz polityką zagraniczną Niemiec, prof. E. Cziomer uczestniczył aktywnie jako ekspert we Wspólnej Komisji Podręcznikowej Historyków Polski i Niemiec (1986, 1987 i 1994) oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie, na którego zlecenie w latach 1978–2003 wykonał łącznie 32 ekspertyzy.

Był również organizatorem lub współorganizatorem oraz referentem na wielu konferencjach naukowych, krajowych i zagranicznych. Do ważniejszych konferencji międzynarodowych, które organizował, należały:

- „Polska – Niemcy – Ukraina w Europie” (współorganizator cyklicznych konferencji międzynarodowych oraz współredaktor wydawnictw – wraz z Uniwersytetem Rzeszowskim, Uniwersytetem Państwowym im. Iwana Franki we Lwowie i Akademią Europejską w Bocholt w latach 1995–2008 – Rzeszów, Lwów, Bocholt),



Konferencja międzynarodowa „Polska – Niemcy – Ukraina w Europie”, Czerniowce, Ukraina, wrzesień 2006 r.



Doktorat Marcina Lasonia, 2005 r.  
Od lewej: Jerzy Lasoń, prof. dr hab. Erhard Cziomer,  
dr Marcin Lasoń



Pracownicy Katedry Stosunków Międzynarodowych KAAFM.  
Od lewej: dr Marcin Lasoń, dr Beata Molo, dr Anna Paterek,  
prof. dr hab. Erhard Cziomer



Słuchacze seminarium doktoranckiego 2009/2010, KAAFM

- „Unia Europejska: transformacja i integracja w Europie” (organizator, UJ, 1998),
- „Stanowisko Unii Europejskiej wobec Polski i jej sąsiadów w przededniu poszerzenia” (organizator, UJ, 2003, z udziałem referentów z Niemiec i krajów Europy Środkowo-Wschodniej, Ukrainy, Rosji i Białorusi),
- „Międzynarodowe implikacje procesu integracji europejskiej dla Polski i Niemiec” (organizator, UJ, 2004, w ramach współpracy z Uniwersytetem w Bremie oraz innymi ośrodkami naukowymi w Polsce).

Profesor Cziomer przebywał w różnych ośrodkach badawczych w kraju i za granicą (RFN, NRD, po 1990 roku Niemcy, Austria, Czechosłowacja, Węgry, Ukraina, Jugosławia) na stażach i stypendiach naukowych oraz innych wyjazdach studyjnych. W trakcie pobytów wygłaszał liczne wykłady i odczyty naukowe. Zajęcia dydaktyczne dla studentów jako profesor wizytujący prowadził na uniwersytetach w Bonn (1987/1988) oraz Jenie (1996).

W Krakowskiej Akademii prowadzi zajęcia dydaktyczne i koordynuje zespołowe badania statutowe uczelni w ramach Katedry Stosunków Międzynarodowych, których efektem były między innymi takie przedsięwzięcia, jak:

- przygotowanie i opublikowanie podręcznika akademickiego *Międzynarodowe stosunki polityczne* (2008),
- realizacja projektu badawczego „Międzynarodowe bezpieczeństwo energetyczne w XXI wieku” (2008),
- redakcja naukowa i współautorstwo tomów „Krakowskich Studiów Międzynarodowych” (od 2006 r.) z zakresu problematyki europejskiej, zwłaszcza niemieckiej, z udziałem autorów z Polski, Niemiec i Ukrainy,
- zorganizowanie sekcji: „Nowy wymiar partnerstwa polsko-niemieckiego w Europie pod koniec pierwszej dekady XXI wieku” w ramach międzynarodowej konferencji naukowej KSW (obecnie KAAFM) 26 maja 2008 roku, z udziałem referentów z Polski i Niemiec,
- zorganizowanie 27 maja 2008 roku w KSW wspólnego seminarium studencko-doktoranckiego: „Uwarunkowania historyczne i współczesne problemy stosunków polsko-niemieckich” w ramach współpracy międzynarodowej KSW i Uniwersytetu Technicznego w Dreźnie.



Ojców,  
Brama Krakowska, 1976 r.  
Od lewej: Erhard Cziomer,  
Barbara Cziomer, Hans  
Eberweiser



Letnisko w Rabie Niznej, 2001 r. Od lewej wnuki: Michał, Filip,  
Ewa, Marta



Turcja, Istanbuł, 2002 r.

Udaje się Panu łączyć pracę naukowo-dydaktyczną z życiem rodzinnym?

*Tak, ale zawdzięczam to tylko wielkiej wyrozumiałości mojej żony Barbary. Wzięła na siebie ciężar wychowania dzieci. Chcąc szybko zrobić doktorat i habilitację, w zasadzie nie miałem życia prywatnego. Nie było różnicy między niedzielą czy wtorkiem, wszystkie dni były tak samo bardzo pracowite. Musiałem też dorabiać, aby utrzymać rodzinę. Zawsze jednak na dwa czy trzy miesiące wyjeżdżaliśmy z Krakowa na letnisko. Niejedna moja książka powstała w wakacje, ale jeździłem też na różne wycieczki. Zdaję sobie sprawę, że gdyby nie moja Basia, na pewno nie udałoby mi się tyle dokonać. Gdy prowadziłem badania na przykład w Niemczech, a było to możliwe, jechałem z żoną i też znajdowałem czas na wspólne zwiedzanie. Dzięki temu w czasie wyjazdów badawczych mogliśmy być razem.*

**P**od kierunkiem Profesora ukończono i obroniono do tej pory 14 prac doktorskich w UJ. Był też recenzentem w ponad 50 przewodach doktorskich, habilitacyjnych oraz awansach profesorskich w UJ, w innych ośrodkach krajowych oraz dwukrotnie w Niemczech. Od 2008 roku prowadzi również seminarium doktorańskie w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

**P**rofesor jest członkiem wielu towarzystw i komitetów naukowych, m.in. Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, Komitetu Nauk Politycznych PAN, Komisji Środkowoeuropejskiej PAU, Instytutu Zachodniego w Poznaniu, Instytutu Śląskiego w Opolu, Ranke-Gesellschaft-Kiel/Bonn oraz Institut für Mitteleuropa und Donauraum Wien. W latach 1985–1995 był przewodniczącym Komisji Nauk Politycznych O/PAN w Krakowie. Uczestniczy w pracach kolegów redakcyjnych wielu czasopism i periodyków, m.in. „Studiów Nauk Politycznych” (Warszawa), „Studiów Europejskich” (UW Warszawa), „Przeglądu Stosunków Międzynarodowych” (UO Opole), „Politei” (UJ) i innych.

**Z**a swoją działalność naukowo-badawczą i dydaktyczną Profesor otrzymał wiele nagród ministra oraz rektorów AE, UJ i KAAFM. Uehonorowany też został licznymi odznaczeniami państwowymi, z których ważniejsze to: Medal Komisji Edukacji Narodowej (1978), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1990) oraz Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2004).

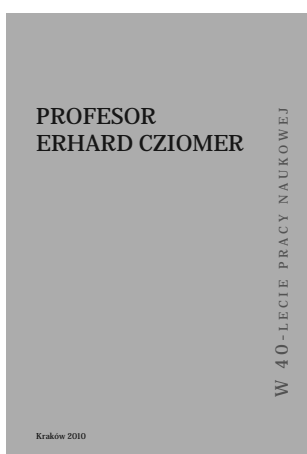
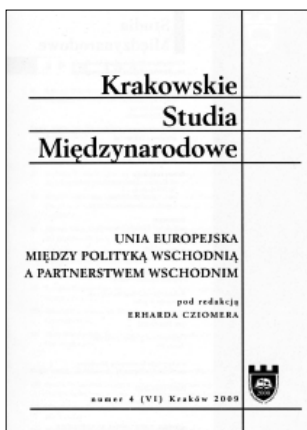
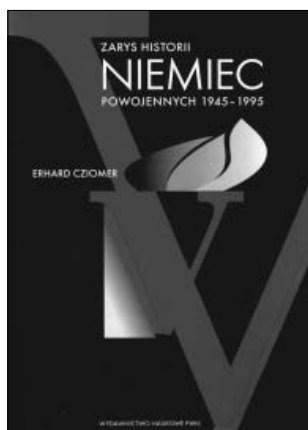


Syn – Marcin Cziomer,  
Obrona pracy doktorskiej,  
Akademia Sztuk Pięknych  
w Krakowie, 23 lutego 2009 r.



Córka – Joanna Dudek





## Wybrane publikacje profesora E. Cziomera



Wystawa przygotowana przez Bibliotekę Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego i Oficynę Wydawniczą AFM  
Dziękujemy za pomoc: Olegowi Aleksejczukowi,  
Halinie Baszak-Jaroń, Margericie Krasnowolskiej,  
Marcinowi Lasoniowi, Kamili Zimnickiej-Warchoł  
portret na okładce: Marcin Cziomer  
scenariusz i realizacja wystawy: Anna Piwko-Łętek,  
Katarzyna Stachnik, Alicja Wargacka  
projekt okładki, DTP: Oleg Aleksejczuk  
fotografie pochodzą z archiwum Erharda Cziomera  
ISBN 978-83-7571-083-0

